

Internationale vooruitblik 2024

Inleiding

Waarom zijn we internationaal actief

Internationaal actief zijn is een middel om de provinciale ambities waar te maken. Wij zijn internationaal actief waar een grensoverschrijdende aanpak aantoonbaar van toegevoegde waarde is voor onze opgaven en waar we een bijdrage willen leveren aan het halen van de ambities van de EU. Wij pakken de maatschappelijke opgaven van de provincie Zuid-Holland aan, vooral door het beleid van de Europese Unie (EU) te beïnvloeden en optimaal gebruik te maken van EU-subsidies.

Hierbij trekken wij nauw op met regionale partners en zijn we actief in diverse Europese netwerken en bilaterale samenwerkingsverbanden met andere regio's. De internationaliseringsambities van het bedrijfsleven worden ondersteund met onze relaties.

Over deze vooruitblik: waar gaan we op inzetten

Deze vooruitblik vloeit voort uit de 'Internationale Strategie 2024-2027' die door het nieuwe college van Gedeputeerde Staten is vastgesteld. De vooruitblik beschrijft op welke thema's binnen de provincie in 2024 internationale inzet nodig is. We volgen hierbij de indeling en uitgangspunten van het coalitieakkoord.

Europese context

De Europese Commissie heeft op 17 oktober 2023 haar Werkprogramma voor 2024, getiteld 'Vandaag leveren en voorbereiden op morgen', gepubliceerd. Dit is het laatste werkprogramma dat de huidige Europese Commissie - de in 2019 aangetreden Commissie-Von der Leyen - zal presenteren vóór de Europese verkiezingen in juni 2024. Dit betekent dat in 2024 de focus met name ligt op afronding van lopende wetgevingstrajecten. Wel loopt de EU-programmaperiode 2021-2027 van het Meerjarig Financieel Kader gewoon door in 2024 en begint de voorbereiding voor de periode 2028-2034.

Inhoudsopgave

Afkortingen	4
1. Inzet ondersteunt beleidsopgaven	5
2. Toekomstbestendige landbouwpraktijken en een gezond voedselsysteem	7
3. Hernieuwbare energie voor inwoners en bedrijven	10
4. Herstel en instandhouding van natuur en milieu	14
5. Innovatieve economie	17
6. Betaalbare en bereikbare woningen	21

Afkortingen

BNC	Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen
CEF	Connecting Europe Facility
CPMR	Conference of Peripheral Maritime Regions
ECRN	European Chemical Regions Network
ELENA	European Local Energy Assistance
ERIAFF	The Network of European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry
EU	Europese Unie
GLB-NSP	Gemeenschappelijk Landbouw Beleid-Nationaal Strategisch Plan
GVC	Goederenvervoercorridor
HIC	Haven en industrieel Complex
HNP	Huis van de Nederlandse Provincies
IPO	Interprovinciaal Overleg
JTF	Just Transition Fund
KvW	Kansen voor West
NAT-commissie	Commissie Natuurlijke Hulpbronnen
NRW	Noordrijn-Westfalen
NZIA	Net Zero Industry Act
NSC	North Sea Commission
RAEF	Regionaal Afstemmingskader EU-Financiering
RH2INE	Rhine Hydrogen Integration Network of Excellence
SIGI	Services of General Interest
VND	Vlaams-Nederlandse Delta
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
ZH-PLG	Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied

1. Inzet ondersteunt beleidsopgaven

De internationale inzet van de provincie ondersteunt de doelstellingen binnen de inhoudelijke beleidsopgaven. De uitwerking staat beschreven in de volgende hoofdstukken. Daarnaast nemen we deel aan een aantal overkoepelende Europese netwerken om de algemene belangen van Zuid-Holland te behartigen. We werken nauw samen met andere Europese regio's, zoals Vlaanderen en de deelstaat Noordrijn-Westfalen.

We volgen EU-financieringskansen voor de verschillende opgaven. Dit doen wij vanuit de vier rollen die de provincie heeft binnen de EU-subsidieprogramma's: 1) beslisser; 2) adviseur; 3) aanjager in de regio; en 4) deelnemer. Tot slot zorgen we voor interne kennisdeling om het draagvlak en het belang van Europa te waarborgen.

Samenwerking met Europese regio's

Zuid-Holland is lid van het bestuurlijke netwerk Vlaams-Nederlandse Delta (VND), een samenwerking van de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland met de Vlaamse provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. Deze provincies, met als belangrijkste spelers de havens van Rotterdam en Antwerpen, hebben dezelfde uitdagingen, bijvoorbeeld op het terrein van de ruimtelijke ordening, het verduurzamen van het goederentransport en de circulaire transitie. Naast de reguliere stuurgroepvergaderingen organiseert Zuid-Holland in november 2024 de jaarlijkse VND-conferentie, in aanloop naar het voorzitterschap in 2025. Ook vindt een werkbezoek plaats aan de provincieraad van West-Vlaanderen.

In de deelstaat Noordrijn-Westfalen (NRW) is Zuid-Holland vertegenwoordigd op het consulaat binnen de Grenspost Düsseldorf. Hierin nemen ook de provincies Overijssel, Gelderland en Limburg deel. Samenwerking ligt vooral op het terrein van mobiliteit in het Mobility Platform NRW, de binnenvaart en milieu.

NRW is met meer dan 17 miljoen inwoners vergelijkbaar met Nederland. De deelstaat heeft een aantal overeenkomsten met Zuid-Holland, waaronder de industrie en is een belangrijke handelspartner. en groot deel van de goederen die aankomt in de haven van Rotterdam en onze producten uit de tuinbouw worden vervoerd naar NRW.

In 2024 organiseren we een Koningsdagreceptie voor de Duitse relaties en een Düsseldorfse Donderdag voor de bestuurders van de vier deelnemende provincies van de Grenspost Düsseldorf.

Met de Nederlandse provincies werken we samen in het Huis van de Nederlandse provincies in Brussel. We zetten in op zeven prioritaire thema's in 2024. In het HNP-werkplan staat hier een uitgebreide toelichting over. Ook werken we met de vier Randstadprovincies samen en zorgen we ervoor dat we geen dubbel werk doen.

In kustverband hebben we verschillende netwerken waarin we actief zijn. De Conference of Maritime and Peripheral Regions (CPMR), Northsea Commission (NSC) en het Straits Comité. In 2024 zetten we in kustverband vooral in op de toekomst van het cohesiebeleid, energietransitie, klimaatadaptatie en een macro regionale strategie voor de Noordzee.

Buiten Europa heeft de provincie een Memorandum of Understanding met de Chinese provincie Hebei die loopt tot 2025. In 2024 zullen de contacten met Hebei doorlopen waarbij we ons kunnen voorstellen dat de relatie geleidelijk in lijn wordt gebracht met de rest van de inzet buiten Europa. Handelsbevorderingsactiviteiten in 2024 zal de provincie op initiatief van regionale (Zuid-Hollandse)

partners ondernemen. Op basis van de Evaluatie van de relatie met China 2023 wordt verwacht dat deze activiteiten zich vooral richten op de tuinbouw. Vanuit deze sector van het Zuid-Hollands bedrijfsleven is de vraag groot.

Financieringsmogelijkheden voor uitdagingen in de regio

De impact van de EU-subsidies op onze regio is niet te onderschatten. In 2023 werden de eerste cijfers voor de EU-programmaperiode (2021-2027) bekend. In de eerste twee jaar van deze periode hebben 434 unieke Zuid-Hollandse partijen deelgenomen aan 1.076 EU-projecten. Gezamenlijk hebben deze partijen ruim €868 miljoen aan EU-middelen ontvangen.¹ Dit is een aanzienlijke stijging ten opzichte van het Zuid-Hollands aandeel van hetzelfde jaar in de vorige programmaperiode. Zo is het bedrag bijna verdubbeld en het aantal projecten met de helft gestegen, terwijl de middelen beschikbaar vanuit de EU ongeveer gelijk zijn gebleven.

Voor drie van de EU-programma's heeft de provincie Zuid-Holland een beslissersrol en gebruikt het de EU-middelen om de regionale opgaven verder te brengen. Ten eerste Kansen voor West 3 (KvW3) dat wordt ingezet op innovatie, verduurzaming van het Haven Industrieel Complex en de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Ten tweede het Just Transition Fund (JTF) dat wordt ingezet op de verduurzaming Groot-Rijnmond en de daarmee gepaarde transitie van de arbeidsmarkt. Tot slot onderdelen van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) die interventies beoogt voor een slimme veerkrachtige landbouw, bodem, water, lucht, biodiversiteit en klimaat en dierenwelzijn en brede plattelandontwikkeling. Alle drie de programma's zijn inmiddels volop in uitvoering. Voor de programmering binnen Kansen voor West en het JTF stellen Gedeputeerde Staten een aparte openstellingsstrategie vast. De inzet voor 2024 is in de vooruitblik opgenomen bij de relevante thema's. Verder rapporteert de provincie de inzet en voortgang in de begroting 2024 en de jaarstukken 2024.

De provincie stimuleert en ondersteunt provinciale partners bij het verwerven van EU-middelen om hen optimaal gebruik te laten maken van de EU-financieringsmogelijkheden. Ook in 2024 gaat Zuid-Holland door met het Regionaal Afstemmingskader EU-Financiering (RAEF), waarbinnen de provincie aankomende projectvoorstellen van regionale partners afstemt en koppelt met de komende openstellingen aan de hand van de provinciale EU Call Kalender. In 2023 is dit RAEF-netwerk verder uitgebreid en is er groeiende interesse van andere partijen om hier nauwer bij betrokken te raken. In het najaar van 2024 zal de provincie ook de negende lichting van de EU Academy organiseren. Werving hiervoor start in juni.

De provincie neemt in 2024 deel aan drie EU-gefinancierde projecten opgenomen in deze vooruitblik onder de relevante thema's. Verder zijn er enkele aanvragen in voorbereiding.

Interne kennisdeling

We organiseren ontbijtsessies voor de medewerkers van de provincie om hen bij te praten over de ontwikkelingen en kansen in Europa.

Na het succes in 2023 wordt ook in 2024 een werkbezoek aan Brussel georganiseerd voor GS- en PS-leden, directie, de woordvoerders en de bestuursadviseurs. Dit bezoek vindt plaats tijdens de European Week of the Cities and Regions in oktober.

---

¹ De monitor EU-middelen provincie Zuid-Holland 2021-2027 - peildatum 1 september 2023 is beschikbaar op de website <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/internationaal/europese-subsidies/>

2. Toekomstbestendige landbouwpraktijken en een gezond voedselsysteem

Inhoudelijke opgave

Coalitieakkoord: wij stimuleren de overgang naar toekomstbestendige landbouwpraktijken en zetten in op het versterken van de verbinding tussen boeren en consumenten. Om zo bewustwording te creëren over lokale producten en een gezond voedselsysteem.

Portefeuillehouder(s): Rijkaart, Van Leeuwen, Stolk.

De focus ligt op het monitoren van komende wetgeving die kan bijdragen aan de verduurzaming van de landbouw en mogelijkheden kan bieden aan de voedselvraagstukken. De financiering richt zich op het mogelijk maken van innovaties in de landbouw die de transities ondersteunen en ervoor zorgen dat de sector op de toekomst is voorbereid.

Landbouw

Voor een toekomstbestendige Landbouw zal de sector verduurzamen. Binnen het huidige systeem is het voor sommige boeren lastig om daar zelfstandig mee aan de slag te gaan en er een goed verdienmodel aan over te houden. Om de agrarische sector hierbij te ondersteunen, wordt gekeken welke stappen er genomen moeten worden en welke middelen daarbij beschikbaar zijn. Zo kan aan de sector een toekomstperspectief worden geboden.

We doen onderzoek naar het stimuleren van kringlooplandbouw, bijvoorbeeld naar de mogelijkheid om mest in te zetten als grondstof in plaats van te zien als afvalstof. Daarnaast doen we onderzoek hoe we ketenpartijen bij de transitie kunnen betrekken in de Groene Cirkels.

Binnen het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) wordt gekeken naar de invulling van de beschikbare hectares. Voor de landbouwsector gaat het om het beschikbaar hebben en vaststellen van het landbouwareaal. Daarbij wordt er in het ZH-PLG gekeken naar hoe de opgaven in het landelijk gebied samen met de boeren kan worden gehaald. Het gaat hier om natuurdoelen, waterkwaliteit verbeteren en de ammoniak- en methaanuitstoot verminderen.

Op sommige van deze doelen hebben de middelen vanuit het GLB-NSP een positief effect, de landbouwsector wordt gestimuleerd om de mogelijkheden hiervan te benutten. De middelen kunnen benut worden om te komen tot natuurrealisatie in agrarisch gebied. Zodoende kunnen individuele landbouwers en groepen landbouwers (collectief) het landbouwareaal inrichten, met mogelijkheden tot het borgen van het landbouwareaal.

In verschillende gebieden door Zuid-Holland heen brengen we de desbetreffende opgaves in beeld en maken we samen plannen om deze opgaven aan te pakken.

Gezond en welzijn: voedsel

Voedsel is een nieuw onderwerp in deze coalitieperiode. Er wordt een verkenning gemaakt op het voedselbeleid Zuid-Holland. Hierbij wordt gekeken naar diverse aspecten rondom voedsel, met name de waarborging van de voedselbeschikbaarheid, maar ook veiligheid en duurzaamheid. De provincie is via verschillende opgaven en domeinen betrokken bij het voedselsysteem. Van de land- en tuinbouw tot eiwittransitie en Groene Cirkels; wij zetten ons momenteel al in voor duurzaam en veilig voedsel waarvan de productie binnen de beschikbare ruimte van Zuid-Holland past. We volgen hierbij de keuzes die de provincie maakt binnen de Ruimtelijke opgave. Hierop wordt ook verder ingegaan in het ZH-PLG: in de provincie Zuid-Holland zetten boeren en tuinders zich vol toewijding in voor duurzame voedsel- en grondstoffenproductie binnen de kenmerkende landschappen. Het is essentieel voor de provincie dat deze agrarische sector nu en in de toekomst vitaal blijft.

Visserij

Visserij is een nieuw onderwerp voor de provincie. In 2024 wordt begonnen met monitoring. Er zal een startverkenning worden gemaakt van de onderwerpen waar de provincie zich op zal richten. Eén van de onderwerpen waar wel alvast naar gekeken zal worden, zijn de mogelijkheden voor de pulsvisserij.

Programma's en financiering

Per 1 januari 2023 is het Europese Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) in werking getreden en dat zal lopen tot en met 2027. In Nederland wordt het GLB uitgevoerd via het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Het NSP bestaat uit vijf onderdelen², waarvan de onderdelen Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en Plattelandsontwikkeling worden uitgevoerd door de provincie. Voor 2024 worden de mogelijkheden vanuit het GLB-NSP voor een toekomstbestendige en duurzame landbouw in Zuid-Holland verkend.

- Subsidie LEADER is een van de regelingen vanuit het NSP die de provincie kan inzetten voor de plattelandsontwikkeling, waarbij de focus ligt op investeringen, innovatie en kennis.
- Middels de subsidie Kennisverspreiding en informatie wordt voorzien in de behoefte om via kennisverspreiding en informatie, ondernemers te ondersteunen in de transitie naar een duurzame landbouwsector, bijvoorbeeld over nieuw ontwikkelde verdienmodellen.
- Subsidie Samenwerking voor innovaties zal worden ingezet om samenwerkingsverbanden (ook wel operationele groepen) de mogelijkheid te bieden voor het (door)ontwikkelen, praktijkrijp maken en communiceren van innovaties die bijdragen aan de transitie naar een duurzame, toekomstbestendige landbouw. Hieruit kunnen nieuwe verdienmodellen volgen.

Binnen andere Europese programma's worden de mogelijkheden voor het verduurzamen en het innoveren in de landbouw onderzocht, bijvoorbeeld binnen het LIFE, Horizon en Interreg programma.

Beleid

De huidige Europese Commissie zet erg in op verduurzaming en de verwachting is dat deze lijn doorgetrokken zal worden door de volgende commissie. Het voorstel Duurzaam EU-voedselsysteem verschijnt mogelijk in 2024. Waar raakvlakken zijn met de provincie zal hierop gereageerd worden. Verder volgen we het voorstel Nieuwe Genoomtechnieken, dat kan bijdragen aan de verduurzaming van de provinciale opgave land- en tuinbouw.

Het Europese Parlement heeft een voorstel gedaan voor een Europese Eiwitstrategie die in het eerste kwartaal van 2024 wordt verwacht. Het voorstel omvat verhoging van de eiwitproductie en diversificatie van de toevoerketen.

Netwerken en events

- **NAT-commissie Comité van de Regio's**
Gedeputeerde Van Leeuwen is lid van de NAT-commissie van het Europese Comité van de Regio's. Zij zal in deze commissie aandacht vragen voor onderwerpen die belangrijk zijn voor Zuid-Holland, zoals voedselzekerheid, kansen voor jonge boeren, EU-financiering, etc. De kans dat zich in 2024 een rapporteurschap aandient, is klein, aangezien er onzekerheid is of er komend jaar nieuwe voorstellen t.a.v. landbouw zullen worden ingediend. Een rapporteurschap is over het algemeen een advies op een voorstel van de Europese Commissie. Het indienen van een eigen initiatiefvoorstel is wel een mogelijkheid.
- **HNP Bestuurlijk dossierhouder AgroFood**
Gedeputeerde Van Leeuwen is ook bestuurlijk dossierhouder AgroFood in het HNP-bestuur, samen met gedeputeerde Van Dijk van Drenthe. Dit betekent dat zij het woord zullen voeren bij het geven van updates op de onderwerpen tijdens de HNP-bestuursvergaderingen, die in 2024 viermaal zullen plaatsvinden. Ook kunnen zij namens het HNP op dit dossier gesprekken voeren met Europese stakeholders.
- **Grüne Woche**
In de derde week van januari 2024 vindt de Grüne Woche in Berlijn plaats. Bij deze vakbeurs voor de internationale landbouw- en agrifoodsector zullen de ministers Piet Adema (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) en Christianne van der Wal (Natuur en Stikstof) aanwezig zijn.

3. Hernieuwbare energie voor inwoners en bedrijven

Inhoudelijke opgave

Coalitieakkoord: we maken de omslag naar hernieuwbare energie voor 3,8 miljoen inwoners en de bedrijven in Zuid-Holland.

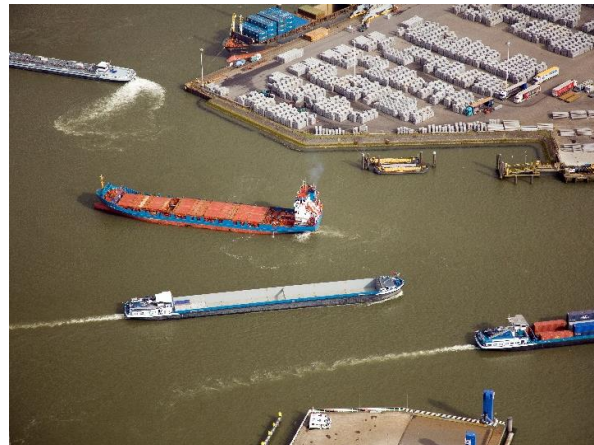
Portefeuillehouder(s): Potjer, Baljeu, Zevenbergen.

De focus ligt op de vergunningverlening voor energieprojecten onder andere in de gebouwde omgeving en de industrie, de ondersteuning van de transitie van de Haven van Rotterdam, de benodigde grensoverschrijdende infrastructuur en veiligheidseisen en de verduurzaming van de modal shift.

De EU-financiering richt zich op verduurzamingsprojecten in de gebouwde omgeving en de energietransitie van bedrijven en partners in Zuid-Holland.

Energie

We gaan af van fossiele energiebronnen en worden energieonafhankelijker. Daarom zetten we in op energiebesparing, zon- en windenergie, warmtebronnen in onze eigen provincie, innovatieve mogelijkheden tot opslag voor de gebouwde omgeving en flexibele inzet van energie. Voor het slagen van de energietransitie is een goed functionerend netwerk en een brede mix van duurzame energiebronnen, -opslag en -dragers nodig.

De Europese Green Deal is een van de pijlers van de Europese Commissie en stelt

belangrijke eisen aan deze overgang op schone energie, die moet helpen de uitstoot van broeikasgas te verminderen en onze levenskwaliteit te verbeteren. De energietransitie is in 2022 in een stroomversnelling gekomen. De oorlog in de Oekraïne en de afhankelijkheid van Russisch aardgas heeft de noodzaak voor de energietransitie verstevigd. Het REPowerEU-pakket uit 2022 heeft als doel om de Europese klimaattransitie te versnellen en uiterlijk tegen 2027 volledig onafhankelijk te zijn van de Russische energie.

Binnen de Europese wet- en regelgeving monitoren we de vergunningverlening voor energieprojecten, de benodigde grensoverschrijdende infrastructuur en veiligheidseisen.

Zuid-Holland zet EU-financiering in voor verduurzamingsprojecten in de gebouwde omgeving. De afgelopen periode hebben wij als provincie het ELENA-programma Duurzame Wijkwarmte getrokken en hebben we met middelen uit het programma Kansen voor West geïnvesteerd in de aanleg van verschillende distributienetten. De inzet in 2024 van Kansen voor West middelen wordt nog bepaald. Verder zetten we ook EU-financiering in voor projecten die de toepassing van nieuwe hernieuwbare energiebronnen op zee onderzoeken, ook in Zuid-Holland.

Er is geen nieuwe Europese energiewetgeving aangekondigd voor 2024. Daarom doen we niet aan gerichte beleidsbeïnvloeding op het energiedossier in 2024. Wel monitoren we de afronding van de lopende Ecodesign Verordening.

Verduurzaming van de industrie en de Rotterdamse haven

Het haven-industrieel complex (HIC) verkeert in een omvangrijke grondstoffen- en energietransitie gericht op energiebesparing, de-carbonisatie (CO2 neutraliteit), elektrificatie, emissiereductie (NOx), circulariteit, blauwe en groene waterstof en biobased brand- en grondstoffen. Wij stimuleren de transitie in dit industrieel cluster door in te zetten op energie-efficiency, vernieuwing van energiesysteem (waterstofhub) en vernieuwing van het grondstoffen systeem (circulair). De provincie heeft in de energietransitie een faciliterende rol en een rol als vergunningverlener. Door deze lens bekijken we de internationale inzet.

De internationale activiteiten zullen zich blijven richten op profilering van Zuid-Holland als sterke industriële en maritieme regio, vooral op gebied van de energietransitie binnen het Haven Industrieel Complex. De activiteiten worden vooral uitgevoerd op basis van de Regionale Maritieme Agenda die is opgesteld vanuit het Maritieme Delta-netwerk. Ook richten wij ons met partners op de promotie en acquisitie van Rotterdam als 'Maritime Capital of Europe'.

Binnen de verduurzaming van de industrie kijken we naar de mogelijkheden van waterstof. Het gebruik van waterstof in de binnenvaart en de luchtvaart heeft hierbij de prioriteit. Overkoepelend monitoren we Europese waterstofstrategieën en aanpalende wetgeving, zoals de afronding van het lopende wetgevingstraject rondom de Net Zero Industry Act. Hierbinnen focussen we ons op gevolgen voor vergunningverlening. Daarnaast volgen we de Europese ontwikkelingen rondom de Hydrogen Corridors. We blijven werken aan de zichtbaarheid van onze regio als Europe's Hydrogen Hub in samenwerking met de gemeente Rotterdam en de Rotterdamse Haven.

We gebruiken de middelen uit het JTF voor een subsidieopenstelling specifiek gericht op waterstof- en elektrificatieprojecten in het HIC. Met de Kansen voor West middelen voorzien we een openstelling specifiek gericht op circulaire projecten die bijdragen aan de grondstoffentransitie.

We volgen de ontwikkelingen rond de Europese Waterstofbank die financiering biedt voor waterstofprojecten. Deze Europese Waterstofbank vormt een aanvulling op de regelgeving en ondersteuning van het EU-raamwerk voor het opzetten van een volledige waterstofwaardeketen in Europa en ondersteunt de Europese wet voor een klimaatneutrale industrie (*Net Zero Industry Act*).

Beleid

Er is geen nieuwe Europese wetgeving aangekondigd in 2024 die raakt aan de verduurzaming van de Industrie.

Met een nieuwe Europese Commissie in aantocht zetten we in op een agenderende rol in Brussel. Binnen de opgave verduurzaming industrie betekent dat dat wij ons richten op het naar voren brengen van regionale uitdagingen uit de praktijk, met een Europese dimensie. Zoals dat de huidige ETS wetgeving carbon capture utilisation (CCU) frustreert en de noodzaak van heldere en betrouwbare vergunningsprocedures.

Daarnaast staat het 'Plan on Advanced Materials for Industrial Leadership' aangekondigd voor het eerste kwartaal van 2024. We volgen deze ontwikkelingen en informeren de organisatie hierover.

Netwerken

Deze thema's brengen wij in de Europese netwerken Hydrogen Europe, ECRN en de Clean Hydrogen Alliance. We herijken de samenwerking binnen het Vanguard netwerk. Een mogelijk thema om in dit netwerk te behandelen is de waterstoftransitie in de luchtvaart.

Mobiliteit

Zuid-Holland is een belangrijk internationaal transportknooppunt, met de haven, de land- en tuinbouw en de transportassen naar het Europese achterland.

We zetten in op een succesvolle modal shift van goederenvervoer (van weg naar spoor) naar relatief duurzame vervoerwijzen, zoals spoor, binnenvaart en buisleidingen. Hierin zoeken we actief de samenwerking met onze partners in Vlaanderen (zoals de VND), Noordrijn-Westfalen (zoals in het platform Mobility NL/NRW) en binnen de Goederenvervoercorridor (GVC).

Goederenvervoer per spoor

We stimuleren het goederenvervoer en daarbinnen de verslogistiek per trein als duurzaam alternatief en aanvulling op het goederenvervoer per spoor. De knelpunten zijn in kaart gebracht in een position paper en worden onder de aandacht gebracht bij relevante Europese stakeholders, onder wie Europarlementariërs, en op internationale evenementen zoals de Grüne Woche, de Fruit Logistica in Berlijn en de Connection Europe Days in Brussel.

We verdiepen de mogelijkheden die 'physical internet' biedt in de verduurzaming van het transport.

We signaleren over de nieuwe voorstellen en monitoren de bestaande voorstellen.

De nieuwe voorstellen zijn "de herziening van de richtlijn over de promotie van schoon wegtransport voertuigen om de lage emissie te ondersteunen" en de "richtlijn gecombineerd vervoer".

De lopende voorstellen zijn het "voorstel inzake internationaal goederen- en personenvervoer", om daarin het aandeel treinverkeer te vergroten, een "gemeenschappelijke Europese dataruimte voor mobiliteit" en de herziening van Ten-T.

Binnenvaart

De provincie Zuid-Holland en het Ministerie van Economische Zaken van de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen zijn initiatiefnemer van RH2INE: Rhine Hydrogen Integration Network of Excellence. Binnen dit netwerk werken publieke en private partners uit Nederland, Duitsland en België samen aan de kickstart naar de opschaling van gebruik van waterstof als energiedrager in de binnenvaart.

In juni 2022 is het idee ontstaan voor het project "Condor- a RH2INE project" dat als doel heeft het versnellen van de transitie naar emissieloze "heavy duty" binnenvaart met waterstof als energiedrager en schaalbare, modulaire, gestandaardiseerde oplossingen die uiteindelijk tot een "Energy As A Service" businessmodel kunnen leiden.

Zuid-Holland vraagt aandacht voor financiering van de standaardisering, een Europees emissielabel voor de binnenvaart en voldoende beschikbaarheid van waterstof(tanks) voor transport.

Luchtvaart

Onderzocht wordt of waterstof als alternatieve brandstof kan dienen in de luchtvaart. We brengen in kaart welke eventuele belemmeringen er zijn en indien nodig vragen we in Europese netwerken aandacht voor de kansen en de belemmeringen in wetgeving. We kijken naar mogelijkheden voor de partners in Zuid-Holland om de benodigde infrastructuur te financieren.

Gebouwde omgeving

Financiering voor verduurzamingsprojecten in de gebouwde omgeving is nodig en waar kansrijk kijken wij naar EU-subsidieprogramma's. In 2024 zal het project DuWijZH, onder het ELENA-programma doorlopen en richt zich op de verduurzaming van wijken. Dit project en de kennis die wordt opgedaan dient als startmotor om de verduurzaming in andere wijken te kunnen toepassen. Zoals benoemd onder het thema energie zijn vanuit het programma Kansen voor West extra pilotinvesteringen gedaan. Er wordt gekeken naar een mogelijke nieuwe openstelling op verduurzaming gebouwde omgeving.

Daarnaast is Zuid-Holland nog steeds aangehaakt op de missieprogramma's van de Europese Commissie onder het HORIZON Europe-programma die zich richten op gezonde leefomgeving. We zullen de vorderingen van de missie Climate Neutral Cities blijven volgen.

4. Herstel en instandhouding van natuur en milieu

Inhoudelijke opgave

Coalitieakkoord: ons landschap en de biodiversiteit staan onder toenemende druk door het groeiend aantal inwoners, economische ontwikkeling, klimaatverandering en stikstofuitstoot van landbouw, verkeer, luchtvaart en industrie. Milieupgaven houden zich niet aan geografische grenzen. Voor bodem, water, lucht en natuur is Europese coördinatie en afstemming daarom van belang. Daarbij moet er meer aandacht zijn en blijven voor de implementatie en regionale uitvoerbaarheid van Europese milieuregelgeving.

Portefeuillehouder(s): Potjer, Baljeu, Stolk.

De focus ligt op het monitoren van wetgeving die betrekking heeft op de kwaliteit van water, bodem en lucht en EU-financiering van projecten die hieraan bijdragen.

Natuur

Op het gebied van natuur wordt een aantal zaken gemonitord:

- Natuurherstelwet. De onderhandelingen over dit voorstel zijn nog gaande en kunnen impact hebben op Nederland en Zuid-Holland. We zullen monitoren wat deze mogelijke gevolgen zijn;
- De Vogel -en Habitatrichtlijn.

Financiering

Het LIFE All4biodiversity programma (2020-2026). Het project is gericht op de verbetering van biodiversiteit en natuurinclusieve maatregelen in en rondom Natura2000-gebieden door samenwerking met stakeholders in overgangsgebieden.

De natuurrealisatie kan via natuurinclusieve landbouw worden gestimuleerd. Hiervoor wenden wij ons tot de mogelijkheden uit het GLB-NSP. Specifiek op de eco-regeling met de pijlers biodiversiteit, water & bodem en klimaat. De samenwerking wordt gezocht met de opgave landbouw.

Water

In 2024 wordt, onder de noemer van het Europese 'Blue deal'-initiatief het nieuwe *initiatief voor Waterbestendigheid* verwacht, gelinkt aan waterveiligheid, waterschaarste en droogte. De ontwikkelingen zullen worden gevolgd.

Daarnaast monitoren we de *evaluatie van de Nitraatrichtlijn*. Het is belangrijk om hier als provincie input te leveren, in relatie tot de uitvoering van het Nederlandse actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn (2022-2025). Deze evaluatie raakt de opgaven natuur, veerkrachtige landbouw en voedselzekerheid.

Ook wordt deelname aan het Services of General Interest (SGI) Europe netwerk onderzocht. Met dit netwerk kan er inzet worden gepleegd op de wateropgave van Zuid-Holland, o.a. door middel van beleidsbeïnvloeding.

We blijven de volgende richtlijnen monitoren:

- Het voorstel inzake geïntegreerd waterbeheer: de provincies pleiten voor aandacht voor de toegestane hoeveelheid bestrijdingsmiddelen op landbouwgrond. De huidige toegestane hoeveelheid leidt tot risico's voor het behalen van de KRW-doelstellingen in grondwaterlichamen, hetzelfde geldt voor nutriënten;
- De herziening richtlijn stedelijk afvalwater;
- De herziening van de lijst met giftige stoffen voor oppervlakte- en grondwater. Dit raakt de provincie, omdat op basis van deze lijst vergunningen worden afgegeven.

Zo vestigen we aandacht op de mate en hoeveelheid afvalstoffen in relatie tot de waterkwaliteit.

Verder dragen we zorg voor het watertekort. Het gesprek zal gevoerd worden om, in samenwerking met de industrie, een reductie van 20% te gaan halen. Zo beperken we het effect van toename van de watervraag in relatie tot de schaarsere beschikbaarheid van water.

Bodem

De richtlijn inzake bodemmonitoring wordt gevolgd. Afhankelijk van hoe er op nationaal niveau bodemdistricten worden vastgesteld (NUTS-niveaus), kan dit impact hebben op provincies. Een impactanalyse van de bodemmonitoringsrichtlijn is opgesteld in opdracht van de decentrale koepels Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen (UvW), Interprovinciaal Overleg (IPO). Het proces wordt verder gemonitord. Als bodemdistricten gelijk zijn aan NUTS-2 gebied, dan komt de verantwoordelijkheid voor de monitoring en uitvoering van de richtlijn naar verwachting bij provincies terecht.

Netwerken

Vanaf 2024 nemen wij ambtelijk deel aan de nieuwe werkgroep Bodem binnen het European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF) netwerk.

Lucht

De verdere onderhandelingen m.b.t. de herziening van de luchtkwaliteitsnormen (*Ambient Air Quality Directive*) blijven we volgen. Provincies pleiten ervoor dat deze normen meer in lijn komen met de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (2021) voor luchtkwaliteit in 2030 voor fijnstof en stikstofdioxide.

Via het IPO-overleg Lucht en de themagroep *EU-beleid en internationaal* in samenwerking met gremium Schone Lucht Akkoord blijven we aangesloten.

De richtlijn industriële emissies wordt actief gevolgd. Provincies pleiten voor Europees bronbeleid ter verbetering van de luchtkwaliteit. In de nieuw aangekondigde herziening worden strengere regels voor industriële emissies voorgesteld. Denk hierbij aan de uitstoot van verontreinigende stoffen, lozingen van afvalwater en de productie van afval.

Milieu

De Fitness check op hoe 'het vervuiler betaalt beginsel' wordt toegepast in beleid dat een milieueffect kan hebben, wordt gemonitord. Het toepassingsgebied van de controle zal betrekking hebben op EU-beleidsmaatregelen die van invloed zijn op de toestand van het milieu. Provincies hebben door toezicht en handhavingstaken voor het milieu en de gezonde leefomgeving (VTH) een belangrijke rol bij de uitvoering. Dit zal gemonitord worden. Ook wordt bepaald hoe wij hieraan bij willen dragen.

Een belangrijk thema is de duurzaamheid en duurzaam gebruik van (potentieel) zeer zorgwekkende stoffen, met een stevige focus op PFAS. Vanuit de 12 provincies is de ambitie uitgesproken om gezamenlijk te lobbyen op een algeheel PFAS-verbod in de EU. In IPO-verband, met Zuid-Holland als trekker, kan er in 2024 worden gestart met een gezamenlijke lobby op PFAS richting de Europese instellingen.

5. Innovatieve economie

Inhoudelijke opgave

Coalitieakkoord: we werken aan een innovatieve economie.

Portefeuillehouder(s): Stolk, Van Leeuwen en Koning

Innovatie is en blijft belangrijk voor de regionale economie. Om op de lange termijn de concurrentiepositie te behouden en te versterken, moet de economie een duurzame en digitale transitie doormaken. We focussen ons op het monitoren van wetgeving en verkennen van de EU-financiële middelen voor de technologische innovaties die die bijdragen aan deze transitie.

Wij richten ons op de kansen die interregionale samenwerking biedt voor onze innovatieve economie waarbij de focus ligt op Europa. De provincie is betrokken bij handelsbevorderingsactiviteiten buiten Europa als er een concrete vraag ligt en er meerwaarde is voor provinciale inzet.

Wij gebruiken de middelen uit Kansen voor West om innovatie te stimuleren. We voorzien in 2024 subsidieopenstellingen gericht op het versterken van de regionale innovatie-infrastructuur en stimuleren van het gebruik hiervan door het MKB. We richten ons met Kansen voor West primair op projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van de economische sectoren in Zuid-Holland, zoals genoemd in het Programma Zuid-Hollandse Economie 2021-2025.

Circulair

We volgen het grondstoffenakkoord waarin we toewerken naar 50% minder gebruik van primaire abiotische grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel) in 2030. Het doel in 2050 is een volledig circulaire economie.

Met een nieuwe Europese Commissie in aantocht zetten we in op een agenderende rol in Brussel. Dit doen we door het delen van Zuid-Hollandse circulaire praktijkvoorbeelden met Europese stakeholders. Hiervoor verkennen we deelname aan passende (bestuurlijke) Europese netwerken rondom circulariteit. Door onze praktijkvoorbeelden te

delen kunnen we andere Europese regio's en beleidsmakers inspireren én aandacht vragen voor knelpunten uit de praktijk die een Europese dimensie kennen. Zo willen wij aandacht vragen voor: het creëren van de juiste condities voor circulaire initiatieven, door bijvoorbeeld het belasten van het gebruik van 'virgin' fossiele plastics. Daarnaast kunnen wij uit de praktijk onderstrepen dat grondstoffenbeleid nodig is.

Kritieke grondstoffen zijn belangrijk voor de circulaire economie en de energietransitie in Europa. We volgen ook in 2024 de *Critical Raw Materials Act*.

We blijven deze wet volgen en waar nodig dragen we onze standpunten over. We ondersteunen de wet om voor kritieke grondstoffen minder afhankelijk te worden van landen buiten de EU, door het winnen van kritieke grondstoffen binnen de EU te stimuleren.

Er is geen nieuwe Europese circulaire wetgeving aangekondigd voor 2024. Daarom doen we niet aan gerichte beleidsbeïnvloeding op het circulaire dossier in 2024. Wel monitoren we de afronding van de volgende lopende wetgevingstrajecten:

- Right to repair Richtlijn
- Ecodesign Verordening
- Verpakking en Verpakkingsafval Verordening, Kritieke Grondstoffen Verordening.

Daarnaast staat het 'Plan on Advanced Materials for Industrial Leadership' aangekondigd voor het eerste kwartaal van 2024. Dit plan is niet-wetgevend en moet bijdragen aan het versnellen van de ontwikkelingen van veilige, duurzame en circulaire 'advanced materials', die nodig zijn voor de groene en digitale transitie in de industrie. Dit plan bouwt door op het Green Deal Industrial Plan uit 2023. We volgen deze ontwikkelingen en informeren de organisatie hierover.

Greenports

De provincie Zuid-Holland streeft naar het versnellen van de transitie naar een toekomstbestendig en duurzaam tuinbouwcluster. Dit cluster is op mondiale schaal toonaangevend en innovatief. De economie en ecologie zijn in balans. Om betekenisvolle agenda's te maken en uit te voeren is een sterke samenwerking in Nederlandse en Europese netwerken noodzakelijk. De provincie borgt hierin de provinciale belangen en ambities en is partner in de netwerken.

De provincie Zuid-Holland is lid van het ERIAFF-netwerk, het Europese netwerk van Regio's voor Innovatie in Landbouw, Voedsel- en Bosbouw. Binnen dit netwerk wordt kennis gedeeld en een gezamenlijke boodschap geformuleerd richting de Europese commissie. De provincie zet in op verdere versterking van dit netwerk, om gelijkgestemde regio's beter aan te haken bij de ontwikkeling in de Nederlandse clusters om de sector zo gezamenlijk verder te brengen. De provincie Zuid-Holland neemt deel aan de jaarlijkse ERIAFF-conferentie die in juni 2024 in Finland georganiseerd zal worden. Zuid-Holland is lid van de Plants Working Group en de Plant-based Proteins Working Group.

De Greenport moet verduurzamen. De mogelijkheden liggen met name bij de EU-financieringsmogelijkheden. De provincie Zuid-Holland volgt het project GREENHOUSE waarvoor financiering is aangevraagd onder een openstelling van Interreg NWE. Het project richt zich op het versnellen van de transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energieproductie waar met partners de gezamenlijke uitdagingen worden aangepakt. De Zuid-Hollandse partners in dit project zijn Greenport West-Holland, de Haagse Hogeschool en Heat Grid Westland.

Daarbij is binnen de Greenports veel focus op innovatie en heeft weerbaar telen een enorme toegevoegde waarde. Om die reden volgen we het voorstel rond nieuwe genoomtechnieken dat zich richt op het versoepelen van regels voor genetisch gemodificeerde gewassen.

Buiten Europa ondersteunt de provincie het bedrijfsleven in de tuinbouw rondom het concept Feeding and Greening the Megacities. Dit doet de provincie als er een nadrukkelijke vraag komt van buitenaf en er meerwaarde is in relatie tot de rol van de provincie. Het is de verwachting dat activiteiten zich vooral op China zullen richten, bijvoorbeeld rondom Hortiflorexpo IPM in mei.

Digitalisering/digitale economie

We zetten in op een digitale transitie om de kansen te verzilveren om brede welvaart te borgen en maatschappelijke opgaven te helpen versnellen en oplossen, en gelijktijdig burgers en ondernemers te beschermen tegen de risico's. Er lopen verschillende sporen op digitalisering die waar mogelijk gezamenlijk optrekken, zo ook internationaal. Voor deze sporen waaronder 'digitale economie' en

‘digitaal bestuur’ kijken wij naar de Europese mogelijkheden. Ook is het van belang goed in te spelen op Europese wetgevende verplichtingen.

Binnen het spoor digitale economie zijn er kansen om digitale innovaties te stimuleren in de economische sectoren. Het gaat hier dan om mogelijkheden rond Quantum, drones en sensoren, 5G innovatie en de European Digital Innovation Hubs. Bijvoorbeeld: Zuid-Holland is koploper in de quantumtechnologie, maar voor de verdere ontwikkeling en toepasbaarheid is het nodig om de zichtbaarheid te verbeteren en om samenwerkingen aan te gaan. Hiervoor is het nodig om de randvoorwaarden te creëren voor bedrijven en clusters om de transitie vooruit te helpen.

Vanuit het IPO participeert de provincie in de Dutch Societal Innovation Hub. Dit is de hub voor het versterken van de interregionale samenwerking voor een missiegedreven aanpak bij de overheid in tijden van data en digitale technologie. Daarin wordt samengewerkt aan verantwoorde, mensgerichte oplossingen voor de maatschappelijke opgaven rond klimaatneutrale steden en regio’s, gezonde bodem en biodiversiteit en klimaatadaptatie.

De huidige Commissie-Von der Leyen heeft digitalisering als één van de 6 prioritaire thema’s vastgesteld. Voor digitalisering is daarom een strategie gemaakt. Hierdoor speelt er veel op het Europese speelveld, maar niet alles heeft relevantie voor of impact op de provinciale opgaven. We monitoren de ontwikkelingen op het gebied van beleid en wet- en regelgeving, evenals de kansen van andere Europese instrumenten zoals EU-financieringen.

De mogelijkheden van digitalisering liggen met name op het gebied van EU-financiering. Met het team van Digitale Economie is een traject gestart om financieringsprogramma’s te verkennen. Daarbij gaat het om concrete projectideeën rond de verschillende randvoorwaarden.

Ruimtevaart

Met de Actieagenda Space Zuid-Holland Bremen 2023-2026 versterken wij het Zuid-Hollandse ruimtevaartcluster. Betrokken partijen zijn: SpaceNed, Provincie Zuid-Holland, Aviaspace Bremen en de Free Hanseatic city of Bremen. In 2024 kijken wij op de geïdentificeerde thema’s naar doorontwikkeling bijvoorbeeld op augmented & virtual reality, gezamenlijke onderwijsprogramma’s en lichtgewicht materialen.

In 2024 staan onder meer de volgende activiteiten gepland binnen de actieagenda:

- Het ondersteunen van consortia van bedrijven en kennisinstellingen in Bremen en Zuid-Holland bij het opstellen en indienen van 1 of meerdere Digitaliseringsprojecten in Horizon Europe calls. Dit als vervolg op de samenwerkingspilot VR/AR Bremen en Zuid-Holland. Deze pilot was gericht op digitalisering en daarbinnen, nog specifiek, het gebruik van virtual en augmented reality-tools ter ondersteuning en verbetering van engineering processen in de ruimtevaart.
- Het voorzetten van de (Digitale) eventreeks Connecting Space Regions; hierbij worden naast deelnemers uit de space community van Bremen en Zuid-Holland ook deelnemers uit andere Europese regio’s betrokken.
- Deelname aan Space Tech Expo Bremen in verband met het organiseren van een Business to Business netwerkevent en verdiepende workshops met bedrijven en kennisinstellingen uit Bremen en Zuid-Holland rondom centrale thema’s uit de Actie agenda.

Zuid-Holland is sinds 2013 lid van Network of European Regions Using Space Technologies (NEREUS). Dit is een Europees samenwerkingsnetwerk met Europese regio’s die gezamenlijk optrekken in de

lobby richting de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad. In 2024 zullen wij onze deelname voortzetten.

Daarbij is Zuid-Holland in 2022 betrokken geweest bij de oprichting van het Europese S3 platform Space (waardeketen toegang tot de ruimte), dat door de regio Norrbotten (Noord-Zweden) werd geïnitieerd samen met Bremen en vijf andere regio's. Doel is om dit een interactief platform voor netwerkdoelen te maken voor bedrijven/kennisinstellingen uit de betreffende regio's.

Cohesiebeleid

De cohesiefondsen zijn momenteel de voornaamste financieringsbron die we als provincie ter beschikking hebben voor uitvoering van ons regionaal economisch beleid. Daarnaast stellen de middelen uit het cohesiebeleid ons in staat om te investeren in de klimaattransitie. Deze collegeperiode zetten wij ons daarom in voor het behoud van de positie van Zuid-Holland in de cohesiefondsen.

De Europese Commissie komt naar verwachting in 2025 met een voorstel voor het cohesiebeleid in de volgende programmaperiode 2028-2034. Daarna begint het besluitvormingsproces in Brussel en Den Haag. Gezien het belang van de cohesiefondsen voor Zuid-Holland, willen we vroegtijdig inbreng geven in het consultatieproces. Zuid-Holland zet daarbij in op behoud van voldoende middelen en regionale zeggenschap in deze programma's. In 2023 is dit begonnen door het formuleren van gezamenlijke standpunten in IPO- en HNP-verband. In 2024 zullen deze standpunten worden uitgedragen in een actieve lobby richting de EU en het Rijk.

Toerisme

We houden een scherpe focus op projecten Binnen Interreg Vlaanderen Nederland en Noord-West Europa (NWE) die een grensoverschrijdende meerwaarde hebben, en raken aan onze provinciale ambitie op het gebied van duurzaam toerisme en het spreiden van toeristische stromen. Te denken valt aan onderzoek –en innovatieprojecten voortkomend uit de Europese Agenda voor Toerisme 2023.

Ruimtelijke strategie circulair

We blijven vertegenwoordigd in onder andere het Eurodelta netwerk en Vlaanderen, met vergelijkbare opgaven. We nemen deel in het Interreg project 'Ruimtelijke strategie circulair Eurodelta (ASSET)'. Met thema's als verstedelijking, milieuwetgeving en ruimtelijke ordening.

Verder monitoren we de *Building Directive* op relevante ontwikkelingen.

Cultuur

De Europese Unie vindt cultuur een nationale aangelegenheid, tenzij er een grensoverschrijdend of verbindend karakter bestaat. Binnen verschillende EU-financieringsprogramma's zijn er wel mogelijkheden om cultuurprojecten te financieren. De Zuid-Hollandse initiatieven op het gebied van cultuur betreffen met name ons erfgoed en de internationale inzet richt zich vooral op EU-financieringskansen voor projecten die de opgave kunnen versterken.

Op dit moment loopt het project Bridging the North Sea dat goedgekeurd is door het Straits comité. Straits is een samenwerking tussen partners uit regio's in Nederland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Dit project is begin januari 2023 van start gegaan en zal in de zomer van 2024 aflopen, er worden mogelijkheden verkend om een vervolg te geven aan dit project. In juni 2024 worden de eindresultaten gepresenteerd tijdens de slotconferentie in het Museumpark Archeon.

6. Betaalbare en bereikbare woningen

Inhoudelijke opgave

We staan voor de bouw van voldoende betaalbare woningen die ook bereikbaar blijven.

Portefeuillehouder(s): Koning, Potjer, Zevenbergen.

Toekomstbestendig Bouwen

Er zal worden gekeken naar mogelijke kansen, waar dit onze opgave helpt. Dit vereist een verdere uitwerking van opdrachtbepaling, capaciteit en verkenning van het Europese netwerk.

Wonen

Binnen wonen wordt nagedacht hoe in Europa ook focus op woningbouw kan worden gelegd. De ontwikkelingen na de Europese Verkiezingen 2024 worden nauwlettend in de gaten gehouden. Als dit aanleiding biedt voor lobbyactiviteiten dan zal er via het

Interprovinciaal Overleg (IPO) en/of in samenwerking met het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZK) worden opgetrokken.

Bereikbaar

We zijn groot voorstander van betaalbare internationale treinverbindingen vanuit onze provincie met andere Europese steden en sluiten ons daarom aan bij bestaande lobbytrajecten en initiatieven daartoe. Doelstelling is dat de trein de eerste keuze wordt bij reizen tot 750 km.

Verder wordt er door verschillende Europese belangenorganisaties opgeroepen om 2024 het 'Jaar van de Fiets' te maken. Inzet hierop kan worden verkend.

We brengen de financieringsmogelijkheden voor projecten rond dit thema in kaart (zoals CEF-transport).

